

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2003:13 av Cecilia Carpelan (fp) om distriktssköterskor på apotek

Föredragande landstingsråd: Inger Ros

Ärendet

Motionären föreslår att verksamhet med distriktssköterskor på apotek skall startas i Stockholms län

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Distriktssköterskan har en central roll inom primärvård och hemsjukvård, med särskilt ansvar för många arbetsuppgifter som inte utförs av andra personalgrupper. Idag finns svårigheter att få antalet distriktssköterskor att räckas till för att fullt ut tillgodose dessa prioriterade arbetsområden.

Motionären föreslår att distriktssköterskor ska kopplas till vissa apotek för hälsofrämjande och förebyggande insatser. Distriktssköterskans särskilda kompetens innebär visserligen att utöver direkta vårdinsatser också ansvara för att ge råd och stöd om egenvård och hälsovård. För att säkerställa ett kvalitativt omhändertagande bör det dock finnas goda möjligheter att dokumentera arbetet och hänvisa vidare till rätt instans när så behövs. Vid hälsorådgivning finns dessutom ofta behov av avskildhet och integritet. Allt detta bedöms svårt att tillgodose i en verksamhet inom Apotekets ram.

Sammantaget bedöms framför allt begränsningen i antalet distriktssköterskor, men också i någon utsträckning de svårigheter som kan vara förenade med dokumentation och tillräckligt kvalitativt omhändertagande, inte motivera en verksamhet som motionären föreslår. Tilläggas kan också att redan idag

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

finns samarbetsprojekt mellan apotek och primärvård, avseende bland annat riktlinjer för råd och stöd om egenvård.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 6 augusti 2003.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 19 augusti 2003.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till m-ledamöternas förslag, dels till fp-ledamöternas förslag om i första hand återremiss av ärendet och i andra hand bifall till fp-förslaget.

Landstingsstyrelsen beslutade avslå förslaget om återremiss. Därefter beslutade landstingsstyrelsen bifalla landstingsrådsberedningens förslag samt avslå de återstående yrkandena.

Beslutet fattades utan omröstning.

M-ledamöterna reserverade sig

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* avslå motionen, samt uttala, *att* bättre service och tillgänglighet inom apoteksverksamheten förutsätter att apoteksmonopolet avskaffas.

Motionen är i sig ett bevis för det ohållbara med dagens apoteksmonopol. Att politiskt och via landstinget behöva föreslå vilken typ av personal som ska finnas på apoteken för att ge medborgarna bra service andas inte bara planstyrning. Det visar också hur stelbent och kundfrånvänt som monopolverksamheten fungerar.

Sverige är det enda land i hela västvärlden (OECD) som har ett statligt apoteksmonopol. Som alltid är priset för detta offentliga monopol inte bara högt ur ekonomiskt hänseende. Det drabbar också kunderna i fråga om bemötande, service och tillgänglighet.

Det rimliga vore att apoteksmonopolet avskaffas och ersätts med fri konkurrens. En sådan lösning skulle öppna för stora kostnadsbesparingar inom en verksamhet som i dag går med stora underskott. Därtill skulle det borge för att apoteksverksamheten bättre skulle anpassa sig efter kundernas behov och önskemål. Fri etableringsrätt och receptfria läkemedel till för-

säljning i dagligvaruhandeln skulle ge en avsevärt bättre tillgänglighet till läkemedel både i tätort och glesbygd. Konkurrenterna skulle medföra lägre priser, fler apotek och bättre service.

Det finns inga sakliga argument och ingenting att vinna på ett statligt apoteksmonopol, vare sig för skattebetalare, landsting, konsumenter eller anställda. Så länge Apoteket tillåts fortleva i sin nuvarande form accepteras en utveckling som ger medborgarna i vårt land allt sämre service, sämre konkurrens och i slutändan högre priser. Det är hög tid att sätta stopp för det uppenbara slöseri med skattebetalarnas pengar som apoteksmonopolet utgör.”

Fp-ledamöterna reserverade sig

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta att påbörja en försöksverksamhet i Stockholms län med distriktssjuksköterskor på Apotek.

Det är viktigt att allmänheten kan få opartisk hälsoinformation och råd om egenvård ges av vårdpersonal på platser utanför sjukvårdsenheter. På så sätt kan en del besök inom primärvården kan undvikas. Ett sätt att bedriva en sådan verksamhet är att distriktssköterskor och andra personalkategorier ger hälsoinformation på Apotek. En fördel är att den enskilde som besöker Apoteket är särskild motiverad att ta till sig sådan information det ger utrymme för egenvård. Det är inte frågan om att distriktssköterskan ska bedriva sedvanlig vård- och mottagningsverksamhet. Det är mer frågan om att göra en sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande insats.

Försöksverksamheter har bedrivits på några platser i Sverige. Erfarenheterna har varit positiva enligt de utvärderingar som gjorts. Den enskilde upplever att man får en bra hjälp. En del personer kan hänvisas direkt till husläkare. Hälsoinformationen kan innehålla information om förebyggande av övervikt/fetma, förebyggande av fallolyckor, besvara frågor om tobak och alkohol m m. Distriktssköterskans närvaro har stärkt apotekspersonalen i rollen som rådgivare i egenvårdsfrågor. Hälsorecept (råd om fysisk träning) har i vissa fall lämnats ut av distriktssköterskan. En annan viktig del har varit att ge råd om läkemedelsanvändning. Genom verksamheten har en del av egenvården förts över från primärvården till distriktssköterskorna på apoteket. Primärvården har på så sätt avlastats.

För att verksamheten ska vara rimlig att driva bör det avse ett större apotek och den bör drivas på tider när det många besökare på apoteket. Det är också viktigt med kontinuitet i verksamheten och att den drivs på fasta tider. Vissa försöksverksamheter har tidigare planerats i Stockholms län men har aldrig

fullbordats. Därför är det viktigt en försöksverksamhet startar i Stockholms län och utvärderas. Försöksverksamheter ska visa under vilka former en dylik verksamhet kan bedrivas i en storstad.”

Ärendet och dess beredning

Cecilia Carpelan (fp) har i en motion (bilaga), väckt den 11 februari 2003 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta att rekommendera att verksamhet med distriktssköterskor på apotek startas i Stockholms län och att verksamheten innehåller hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.

Utskottsbehandling

Hälso- och sjukvårdsutskottet har den 2 juni 2003 avgett följande yttrande.

”Enligt motionären har bl.a. studier från Kristianstad högskola visat att främst kvinnor varit nöjda med att distriktssköterskor funnits som ytterligare rådgivare på apotek.

Motionärens förslag har diskuterats i det medicinska rådets primärvårdsgrupp.

Distriktssköterskans kompetens är bl.a. annat att ge råd om egenvård och stödja patienter att ta ansvar för sitt eget hälsotillstånd. Härutöver har även distriktssköterskans kompetens att göra såväl medicinska som omvårdnadsbedömningar samt att hänvisa till rätt instans när ytterligare utredningar behövs.

Distriktssköterskan omfattas av regelverk för hälso- och sjukvårdspersonal och lyder därmed under det regelverk som förskriver att distriktssköterskan ska tydliggöra i dokumentation underlag för bedömning och åtgärd, kvalitetssäkring mm. I detta sammanhang kan speciellt pekas på vikten av att vården både kan följas upp, utvärderas och kvalitetssäkras.

Vid mötet med sjukvården har patienten rätt att under avskildhet yttra sitt behov om bedömning och/eller stöd, rätten till integritet är central.

Distriktssköterskans kompetens är särskilt angelägen inom primärvård och hemsjukvård, såväl inom landstingets ansvarsområde som i den kommunala hälso- och sjukvården. Idag finns inte tillräckligt antal distriktssköterskor för att fullt ut tillgodose dessa prioriterade arbetsområden.

Det finns redan idag gemensamma samarbetsprojekt mellan apotek och primärvård, avseende råd om egenvård till kunder och patienter, där apotekspersonal får hjälp i denna verksamhet genom gemensamt utarbetade råd och riktlinjer.

Sammanfattningsvis konstateras att det finns svårigheter med distriktsköterskans roll i en verksamhet inom apotekets ram. Det handlar om att rätt kunna fullgöra arbetsuppgifter avseende medicinska och omvårdningsmässiga bedömningar, att dokumentera vårdinsatserna samt att tillgodose patienternas behov av avskildhet och integritet. Antalet tillgängliga distriktsköterskor räcker heller inte för närvarande till för de prioriterade arbetsuppgifterna inom primärvård och hemsjukvård.”

Fp-ledamöterna reserverade sig till förmån för sitt förslag att bifalla motionen.

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 22 maj 2003 bifogas (bilaga).

Bilagor

Motionen

På flera platser i Sverige har försöksverksamhet med att placera distriktsköterskor på apotek bedrivits. Ett exempel är Apoteket Svanen i Kristianstad där en distriktsköterska varit placerad. Hon har svarat på frågor från och gett råd till allmänheten. Det har varit ett projekt som utvärderats av Högskolan i Kristianstad. Utvärderingen visar att de kunder på Apoteket som fått hjälp av distriktsköterskan varit mycket nöjda. Det är särskilt kvinnor som sökt och fått hjälp.

De vanligaste problemet som kunderna fick hjälp med var hudbesvär. Dessutom förekom blodtrycksmätning. Var femte kund blev hänvisad till husläkare eller annan specialistläkare. Apotekspersonalen tyckte att det kändes tryggt med distriktsköterska i närheten och att de kunde fråga om råd. Nackdelen är att det är svårt att erbjuda kunden avskildhet i apotekslokalen. Liknande försöksverksamheter har också bedrivits i Stockholms län.

Att placera en distriktsköterska på apotek ger en god service till allmänheten och kan avlasta primärvården. Det är därför angeläget att starta sådana verksamheter mer permanent på apotek i Stockholms län. Det bör i första hand gälla större apotek och kan avse vissa tider då många kunder besöker apoteket. Distriktsköterskan kan även ge hälsoinformation om t ex förebyggande av övervikt/fetma, förebyggande av fallolyckor m.m. Apoteket AB förutsätts delta i finansieringen av verksamheten.

Jag föreslår landstingsfullmäktige besluta

att rekommendera att verksamhet med distriktsköterskor på apotek startas i Stockholms län och att verksamheten innehåller hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.

Stockholm den 11 februari 2003

Cecilia Carpelan

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

Motionärens förslag har diskuterats i det medicinska rådets primärvårdsgrupp.

Det finns svårigheter med distriktsköterskans roll i en verksamhet inom apotekets ram. Det handlar om att rätt kunna fullgöra arbetsuppgifter avseende medicinska och omvårdnadsmissiga bedömningar, att dokumentera vårdinsatserna samt att tillgodose patientens behov av avskildhet och integritet. Antalet tillgängliga distriktsjuksköterskor räcker heller inte för närvarande till för de prioriterade arbetsuppgifterna inom primärvård och hemsjukvård.